

XORIJIY TILI O'RGANISH JARAYONIDA TIL KOMPETENSIYASINING XUSSUSIYATLARI

Suyarova Shaxnoza Toiloqovna

*Toshkent davlat agrar universiteti
o'qituvchisi*

Anotasiya: *Maqolada xorijiy tilni o'rganishda ob'ektining ko'p qirrali ekanligi, shuningdek uning xussusiyatlari amaliy tilshunoslikda, umumiy tilshunoslikda, kognitiv fanda xilma-xilligi, nazariyada agrar sohasi sifatida tilni o'rganish va tadqiqot usullari turli sohalarining paydo bo'lishiga olib keladi.*

Kalit so'zlar: *xorijiy til, metodika, o'qitish, talabalar, testlar, qobiliyatlar, til ko'nikmalari, qishloq xo'jaligi jihatlari.*

Tilni turli tomonlardan o'rganish mumkin. Amaliy nuqtai nazardan, amaliy tilshunoslik, xususan, til o'qitish nazariyasi doirasida psixolingvistika, pedagogika, kognitiv fan, tilni o'zlashtirish nazariyasi, pragmalingvistik qobiliyatlarni tekshirish kabi fanlar va boshqa ko'plab sohalar ajralib turadi. Til testi pragmalingvistik nazariyaga murojaat qilishni talab qiladi va shu bilan birga o'qitish va o'rganish bilan chambarchas bog'liq. Shunday qilib, til testi til nazariyasi bilan ham, uni qishloq xo'jaligi aspektlarida o'qitish metodikasi bilan ham bog'liq. Mashg'ulot jarayonida tarjimadagi konstruksiyalarning grammatik ekvivalentlari, tilning tuzilishi, so'zlardagi til vazifalari, qishloq xo'jaligi jihatlari birikmalariga e'tibor qaratish lozim. Til imtihonining individual yo'nalishini esga olish, aniq mavzular bo'yicha testlarni ajratish va dastlabki umumlashirish kerak. Biz til testini o'rganish til nazariyasi va uni o'rgatish bo'yicha tadqiqotlardan albatta ortda qolishini aniqlashga muvaffaq bo'ldik. Hozirgi vaqtda kognitiv lingvistika va kognitiv pragmalingvistika yetarli darajada rivojlangan, tilshunoslikning yangi bo'limlari shakllanmoqda, "o'qitish metodikasi vazifalari", "ta'lim metodlari" kabi mavzular tilni jamoaviy o'rganish usullari, masalan, "O'quv-uslubiy o'rganish" kabi mavzular puxta o'rganilmoqda. seminar ishi, shuningdek, chet tilini o'qitishning boshqa usullari. Til testi juda kam batafsil o'rganilgan: faqat "har tomonlama" va "kommunikativ test" tahlil qilinadi va yangi test usullari ishlab chiqilmaydi. Shu bilan birga, pedagogika uchun nafaqat chet tilini o'rganish uchun samarali motivatsiya, balki tilni tekshirishning adekvat usullarini ishlab chiqish ham muhimdir. So'nggi yillarda muloqotning qishloq xo'jaligi aspektlari chet tili darslariga e'tibor qaratilmoqda. Shu munosabat bilan lingvistik-pragmatik qobiliyatlarni sinash masalasini ko'rib chiqish dolzarb bo'lib qoladi va tilshunoslar bu masalaga tobora ko'proq e'tibor berishmoqda. O'zbekistonda lingo-pragmatik qobiliyatlarni tekshirish endigina o'rganila boshlandi; tegishli ishlar, asosan, aniq faktlarga, keng empirik materiallarga qaratilgan.

Lingvo-pragmatik qobiliyatlarni baholashda bog'langan kontekstni qurish va tildan tashqari parametrlarning ma'nosini tushunish qobiliyati muhimdir. Har bir xabar o'ziga xos kommunikativ vaziyatga kiritilgan bo'lib, u nafaqat lingvistik, balki ijtimoiy parametrlarga ham ega bo'lib, ular orasida, masalan, suhbatdoshlar orasidagi ijtimoiy masofa, rasmiy aloqa darajasi, suhbatdoshga og'zaki ta'sirning ruxsat etilgan kuchi va boshqalar kiradi. muloqot qiluvchilarning madaniy darajasi. Bu omillarning barchasi so'zlarni tanlashni talab qiladi va gaplarning tuzilishiga ta'sir qiladi. Shunday qilib, pragmatik qobiliyatlarni aniqlash uchun test savollarini tuzishda yuqoridagi omillarni hisobga olish va kommunikativ vaziyatlarning keng doirasini taqdim etish kerak, masalan, o'qituvchi va talaba, katta va kichik, do'stlar va notanishlar o'rtasidagi dialog. Kommunikatorlar o'rtasidagi ijtimoiy munosabatlarni hisobga olish muloqotning ijtimoiy konteksti va kommunikativ vaziyatni to'g'ri tushunishni belgilaydi va shu bilan berilgan vaziyatga mos keladigan til elementlarini tanlashga vositachilik qiladi. Chet tilini bilish qadimdan ikki jihatni ko'rib chiqish odat tusiga kirgan: statik va dinamik. Baholashning statik yondashuvi bilan aloqa holatiga bog'liq bo'lmagan ma'lum miqdordagi bilimga egalik darajasi aniqlanadi; chet tilini o'zlashtirish imkonini beruvchi intellektual qobiliyatlari baholanadi. Lingo-pragmatik qobiliyatlarni sinab ko'rish dinamik printsipga murojaat qilishni talab qiladi. Suhbatni olib boruvchi sub'ekt dinamik baholashdan o'tishi kerak. U o'zaro aloqadan iborat bo'lib, uning davomida chet tilini bilish darajasi aniqlanadi, muammolar aniqlanadi va bartaraf etiladi. Dinamik va statik baholashning farqi quyidagicha: statik baholashning maqsadi sub'ektni uning yutuqlari va potentsial qobiliyatlarini aniqlash uchun nazorat qilishdir.

Bundan farqli ravishda, pragmatik yo'naltirilgan testda gaplarning mantiqiy izchilligiga, to'g'ri jummalarni mustaqil tayyorlashga, so'zlarning aniqligi va ravshanligiga alohida e'tibor beriladi. Masalan, o'qish imtihonida talaba matn mazmunini tushunishi va undan mustaqil ravishda xulosa chiqarishi kerak. Bu tanqidiy fikrlash qobiliyatini sinab ko'radi. Imtixon savollarining an'anaviy shakliga rioya qilish shart emas. Sinov uchun jadval shaklidan foydalanish mumkin, javoblarni kiritish kerak bo'lgan katakchalarda testning boshqa shakllari ham mumkin. Test savollarining turli shakllarini, jumladan, uzoq vaqtdan beri an'anaga ega bo'lmagan savollarni birlashtirish test sinovlari vaqtida ham vaqtni tejaydi, ham o'quvchilarning tayyorgarlik darajasini xolisona baholaydi. Topshiriqni muhokama qilish jarayonida fikr-mulohazalar jarayonida o'qituvchi talabaga matn tuzilishini tushuntirishi, mantiqiy fikrlashni shakllantirishga yordam berishi, o'quvchining tashkilotchilik qobiliyatini, kommunikativ vaziyatni modellashtirish qobiliyatini rivojlantirishga hissa qo'shishi kerak. nutq materialini sintez qilish, original

bayonotlar yaratish va tanqidiy fikrlashni namoyish qilish. Natijada, sinf haqiqiy nutq vaziyatini qayta yaratib, jonli muloqotning pragmatik yo'naltirilgan ko'nikmalarini oladi. Mashg'ulotlar va turli tadbirlar o'quvchilarga nutq o'zaro ta'sirining bir qismi sifatida muloqot qilish qobiliyatini qo'llash uchun yanada ko'proq imkoniyatlar beradi. O'qitish tizimiga lingvo-pragmatik qobiliyat testlarini joriy etish, bir tomondan, o'qituvchidan o'quv jarayonida pragmatik jihatdan aniqlangan nuqtalarning tushuntirishlaridan foydalanishni talab qiladi. Boshqa tomondan, o'qituvchi lingvo-pragmatika bo'yicha nazariy material beribgina qolmay, balki o'quv jarayoniga pragmatik yo'naltirilgan testlarni joriy etishi, o'quvchilarda lingvo-pragmatik ma'lumotlardan amaliy foydalanish ko'nikmalarini shakllantirishi kerak. Talabalarning til asoslarini puxta o'zlashtirish va ulardan jonli nutqda qo'llash qobiliyatini tekshirishdan tashqari, pragmatik qobiliyat testlarining maqsadi til bilimlarini ijodiy qo'llash, gaplar tuzish, madaniy farqlarni hisobga olish, o'ziga xosliklarini aniqlashdan iborat. turli millatlarning muloqot uslubi. Shuningdek, madaniyatlararo muloqot jarayonida talabalarning boshqa madaniyatdagi fikrlarni ifodalash xususiyatlariga moyilligi tekshiriladi. Shunday qilib, tilni tekshirish juda murakkab jarayon bo'lib, tadqiqotchidan ijtimoiy, kognitiv va til omillariga, shuningdek, o'quv jarayonidagi taktikaga, lingvo-pragmatik qobiliyatlarni tekshirish uchun zarur bo'lgan usullarga jiddiy e'tibor berishni talab qiladi.

ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Ashirmatova M. J. Terminology at agrarian university in russian language //Theoretical & Applied Science. – 2021. – №. 1. – C. 350-352.
2. Abdisheribov, S., Yo'Ldosheva, M., & Jumayeva, M. (2022). IMPLEMENTING CREATIVE WRITING IN ENGLISH LANGUAGE TEACHING CLASSROOMS. Science and innovation, 1(B8), 1343-1347.
3. Jumanbaevna A. M. Activity and communication aspects of Russian-speaking competence of a future specialist in agrarian university. – 2022.
4. Jumanbaevna A. M. Development of oral and written speech in the study of the Russian language in an agrarian university //ACADEMICIA: An International Multidisciplinary Research Journal. – 2021. – T. 11. – №. 3.
5. Jumayeva, M., & Qarshiyeva, M. (2022). THE ROLE OF INTERACTIVE LEARNING TECHNOLOGIES IN THE EFL CLASSES. Science and innovation, 1(B8), 1273-1277.
6. Kamiljanovna, Z. D., O'G'Li, A. S. J., & Jumayeva, M. B. (2022). THE ANALYSIS OF HIGHER ORDER THINKING SKILLS. Science and innovation, 1(Special Issue 2), 672-676.
7. Pirumova L.N. Agrosanoat kompleksini lingvistik ta'minlash: rivojlanish va muvofiqlik muammolari // Mater.IV ilmiy va amaliy. Seminar "Elektron. Bib-K Resources, 2008 yil 30-31 oktyabr, S.-P., 2008. - P. 126-135.

8. Pirumova L.N. Qishloq xo'jaligi ma'lumotlar bazalarini lingvistik ta'minlash vositalarining muvofiqligi masalasi bo'yicha // O'zgaruvchan dunyoda kutubxonalar: yangi texnologiyalar va hamkorlikning yangi shakllari: stajyor. ilmiy konf. Sudak, 2000 yil 3-11 iyun: Konf. - Sudak, 2000. - S. 397-401.
9. Suyarova S. T., Ashirmatova M. J. The process of teaching students to foreign languages at agrarian university //Theoretical & Applied Science. – 2020. – №. 6. – C. 683-685.

